# Konstitutionsutskottets betänkande 1986/87: 14

om försök med ett nytt frågeinstitut, m. m.

KU
1986/87: 14

## Sammanfattning

I detta betänkande tar utskottet upp det försök med vissa nya inslag i riksdagens arbetsformer som pågått fr. o. m. 1985/86 års riksmöte.

Utskottet anser att försöksverksamheten bör få fortsätta även under våren 1987 och föreslår samtidigt vissa förändringar bl. a. beträffande det nya frågeinstitutet. Enligt utskottet bör det öppnas en möjlighet att kunna hålla frågedebatter på andra dagar än torsdagar i särskilda undantagsfall. Vidare förordas viss förändring i debattreglerna för frågedebatterna och att informations- och frågestunderna på torsdagar skall få börja något tidigare. Förslagen förutsätter ändringar i riksdagsordningen.

I sammanhanget föreslår utskottet en ändring i riksdagsordningen som innebär att ett statsråd, som inte besvarar en interpellation inom fyra veckor, i fortsättningen skall kunna överlämna till ett annat statsråd att muntligen meddela kammaren varför ett svar på en väckt interpellation inte besvaras inom den nämnda fristen.

De ändringar i riksdagsordningen som utskottet föreslår bör få träda i kraft den 1 januari 1987.

Ett särskilt yttrande (vpk) har fogats till betänkandet.

## Inledning

Riksdagen beslöt våren 1985 att genomföra ett försök under 1985/86 års riksmöte med vissa nya arbetsformer (prop. 1984/85: 190, KU 1984/85: 36). Försöket har genom riksdagens beslut förlängts till utgången av år 1986 (KU 1985/86: 30).

Ett av de viktigaste inslagen i försöksverksamheten är att finna former för ett nytt frågeinstitut. För närvarande prövas en ordning enligt vilken frågor som väcks senast tisdag kl. 13.00 besvaras redan på torsdagen i samma vecka. Debattutrymmet har minskats genom begränsningar i antalet tillåtna anföranden och tiden för varje anförande.

Nya debattregler prövas under försöksperioden för interpellationsdebatterna. Även för dessa debatter gäller inskränkningar beträffande antalet anföranden och tiden för dessa.

Andra inslag i försöksverksamheten gäller försök att i större utsträckning än tidigare få till stånd särskilda debatter i hastigt aktualiserade ämnen. Vidare prövas bl. a. åtgärder som går ut på att åstadkomma en jämnare arbetsrytm, en förenklad utskottsbehandling och ett färre antal omröstningar i kammaren.

För närmare information om de olika inslagen i försöksverksamheten hänvisas till de ovan nämnda utskottsbetänkandena.

Folkstyrelsekommittén, som tagit initiativ till försöksverksamheten, hade föreslagit att försöket borde kunna pågå hela valperioden 1985–1988 med beslut om förlängning för ett år i taget. Anledningen till att riksdagens beslut våren 1986 om att förlänga försöksverksamheten inte omfattade hela riksmötet 1986/87, utan begränsades till utgången av år 1986, var främst vissa problem som uppkommit med det nya frågeinstitutet.

Vissa frågestunder hade på grund av en stor anhopning av frågor blivit långvariga. Detta medförde problem bl. a. för TT och massmedierna. Referat om vad som förekommit vid frågestunderna kunde inte hinna ut i rätt tid. Ibland föranledde sådana längre frågestunder besvärande avbrott i behandlingen av utskottsärenden i kammaren. Vidare kritiserades förhållandet att en pågående debatt i ett annat ärende fick avbrytas kl. 15.00 när frågestunden måste ta sin början. Att den nedkortade debattiden inte gav tillräckligt utrymme för att utveckla en ordentlig argumentation var ett annat förhållande som anmärktes på. Det var vidare vanligt att svarande statsråd använde sig av endast ett anförande för att läsa upp svaret på den väckta frågan och därefter inte gick in i replikskifte med frågeställaren. I många fall uppkom därför inte någon egentlig debatt med anledning av en väckt fråga.

Eftersom en stor del av frågorna, ofta nära hälften, väckts på tisdagar har det nya frågeinstitutet inneburit en ökad tidspress och påfrestningar för regeringens och regeringskansliets vidkommande.

Konstitutionsutskottet (KU 1985/86:30) uttalade att en återgång till det tidigare frågeinstitutet inte var önskvärd utan att andra lösningar först fått prövas. Utskottet framhöll härvid att också det tidigare frågeinstitutet hade brister, vilka utgjort starka motiv för att pröva en annan ordning. Riksdagen ställde sig bakom utskottets ställningstagande. Det uppdrogs åt arbetsgruppen för riksdagsfrågor inom konstitutionsutskottet att pröva förutsättningarna för att åstadkomma förbättringar. I sammanhanget skulle även uppmärksammas reglerna för interpellationsdebatterna och prövas om det kunde åstadkommas en lösning som ger möjlighet till samordning i vissa fall av frågor och interpellationer inom en och samma debatt. Arbetsgruppen skulle också överväga förändringar som kan bidra till att stimulera intresset för informationsstunderna på torsdagar.

Arbetsgruppen har under den innevarande hösten haft flera överläggningar och lagt fram förslag om vissa förändringar i en fortsatt försöksverksamhet. Arbetsgruppens överväganden och förslag redovisas i det följande.

## Vissa uppgifter om frågestunderna under försöksperioden

Under 1985/86 års riksmöte väcktes totalt 613 frågor. Antalet frågor ligger därmed på samma nivå som de två föregående riksmötena då det väcktes 609 resp. 624 frågor. Av de vid 1985/86 års riksmöte väckta 613 frågorna besvarades 578 fördelade på 25 frågestunder. Beträffande 19 av de 35 inte besvarade frågorna ställdes dessa till övervägande delen i slutet av maj. I övrigt finns bland de inte besvarade frågorna 9 återtagna frågor och 7 frågor som lämnats obesvarade med hänvisning till interpellationssvar.

I det tidigare nämnda betänkandet KU 1985/86: 30 (se s. 8–9 och 31) redovisas för större delen av riksmötet 1985/86 hur många frågor som besvarades vid varje frågestund och hur lång tid frågestunderna varade. Av den nämnda statistiken framgår att endast 3 av de 9 frågestunder som hölls under hösten 1985 varade en kortare tid än 2 timmar. Under våren 1986 och fram t. o. m. mars understeg tiden för varje frågestund däremot klart 2 timmar. Den första frågestunden i april hölls efter påskveckan och varade ca 2 1/2 timme. Under maj månad bortföll två frågestunder på grund av helgdagar den 1 och den 8 maj. Detta resulterade i att frågestunden den 15 maj blev den längsta hittills under försöksperioden (3 timmar 25 minuter). Den sista frågestunden, som hölls den 29 maj, avbröts efter 3 timmar och 2 minuter för middagsuppehåll och upptogs därefter inte på nytt.

Under oktober och november i år hölls 6 frågestunder. Två av dessa frågestunder, den 23 oktober och den 20 november, varade längre än 3 timmar. Den sistnämnda frågestunden avbröts för middagsuppehåll och upptogs inte därefter. De frågor som härigenom inte blev besvarade flyttades över till nästa torsdag.

## Utskottet

I detta betänkande tar utskottet upp det försök med vissa nya inslag i riksdagens arbetsformer som pågått fr. o. m. 1985/86 års riksmöte. Giltigheten av de lagregler som gäller för frågeinstitutet och interpellationsdebatterna under försöksperioden har genom riksdagens beslut våren 1986 (KU 1985/86: 30) begränsats till utgången av detta år. En fortsatt försöksverksamhet förutsätter alltså att riksdagen på nytt överväger frågan och fattar beslut om en förlängning av försöksverksamheten.

Konstitutionsutskottets särskilda arbetsgrupp för riksdagsfrågor har i enlighet med uttalanden i det nyss nämnda riksdagsbeslutet undersökt förutsättningarna för att åstadkomma förbättringar i vissa hänseenden där det uppkommit problem. Främst gäller detta det nya frågeinstitutet. Arbetsgruppen har därefter redovisat sina förslag till utskottet.

I det arbete som nu har skett har det visat sig att det för närvarande inte finns förutsättningar att i alla avseenden pröva så långtgående förändringar som är önskvärt. Det är också mycket svårt att finna lösningar som kan tillgodose alla de olika synpunkter som kan läggas på den närmare utformningen av försöksverksamheten. Det bör emellertid vara möjligt att göra

vissa förändringar som bör kunna bidra till förbättringar. Med hänsyn till erfarenheterna av det frågeinstitut som tillämpades före försöksverksamheten finns det enligt utskottets mening också all anledning att gå vidare med att försöka finna former för ett nytt och bättre frågeinstitut. Utskottet vill sålunda förorda att försöket förlängs till att omfatta även våren 1987 med de ändringar som kommer att redovisas i det följande. Utskottet anser att det är viktigt att arbetsgruppen för riksdagsfrågor också i fortsättningen kontinuerligt följer utvecklingen av försöket. Arbetsgruppen bör också ha en möjlighet att under försökets gång komma med förslag om ytterligare förändringar om detta skulle visa sig erforderligt.

Ett huvudsakligt syfte med *det nya frågeinstitutet* var att ledamöterna snabbare skulle få svar på frågor i aktuella ämnen. Möjligheten att med kort varsel ta upp olika problem har utnyttjats i stor utsträckning. Nära hälften av frågorna har väckts på tisdagar.

Enligt arbetsgruppen måste det vara en utgångspunkt också för ett förändrat frågeinstitut att riksdagens ledamöter snabbt skall kunna få det ansvariga statsrådets kommentar till ett problem som aktualiserats genom en fråga. Skall en minsta svarsfrist om två dagar kunna behållas, måste enligt arbetsgruppens mening ett förändrat frågeinstitut konstrueras på i princip samma sätt som för närvarande. Det bör alltså fastställas en bestämd dag varje vecka till vilken frågor kan framställas med ett så kort varsel som två dagar. Arbetsgruppen anser att en del av torsdagen också i fortsättningen bör tas i anspråk för en stående frågestund. Detta är fördelaktigt med hänsyn bl. a. till sambandet mellan informations- och frågestunderna och till att regeringen sammanträder på torsdagarna.

Att det under försöksperioden inte kunnat anordnas frågedebatter på andra dagar än på torsdagar har emellertid medfört problem. Till vissa torsdagar har det anhopats många frågor med utdragna frågestunder och ibland långa avbrott i arbetsplenum som följd. När det inträffat att just torsdagen i en arbetsvecka varit sammanträdesfri har frågor fått stå obesvarade under onödigt lång tid, eftersom det inte varit möjligt att förlägga frågestunden till en annan dag. På grund av de nya reglerna har det under försöksperioden av formella skäl inte varit möjligt att samordna frågor och interpellationer inom en och samma debatt. Frågor och interpellationer som gällt samma eller näraliggande ämnen har alltså fått besvaras vid olika tillfällen, något som har upplevts som en brist.

Beträffande den sistnämnda frågan anser arbetsgruppen att det under en fortsatt försöksperiod bör prövas att i enlighet med riksdagens förutvarande praxis vid behov samordna frågor och interpellationer i en och samma debatt. Detta måste då få ske på så sätt att en fråga, som gäller eller har beröring med ett ämne som tagits upp i en interpellation, skall kunna av talmannen flyttas från frågestunden för att i stället bli besvarad vid det tillfälle då interpellationen besvaras. En sådan samordnad debatt bör anordnas endast efter samråd med det berörda statsrådet och frågeställaren.

Gemensamma fråge- och interpellationsdebatter förutsätter att enhetliga debattregler gäller för den samordnade debatten. Det är enligt arbetsgruppen lämpligt att statsrådet och frågeställaren, när en fråga besvaras samtidigt med en interpellation, får föra debatten enligt de regler som skall gälla för interpellationsdebatterna.

Ett annat fall i vilket det enligt arbetsgruppens mening bör öppnas en möjlighet att kunna förlägga frågedebatter till andra dagar än torsdagar är när det i samband med helgdagar under sessionstid inträffar att torsdagen är fri från sammanträde i kammaren. Talmannen bör då enligt arbetsgruppen kunna besluta att frågestunden skall förläggas till annan dag. Lämpliga dagar skulle kunna vara fredagen i samma vecka eller måndagen i den följande veckan.

Arbetsgruppen har även övervägt vad som kan göras för att undvika att frågestunderna tar alltför lång tid. Det har tidigare påtalats att problem uppkommer när frågestunderna blir längre än en och en halv–två timmar, vilket var fallet med flera frågestunder under förra hösten. Egentliga problem i riksdagsarbetet uppstod emellertid inte förrän de sista veckorna under våren 1986, då några långvariga frågestunder inkräktade på kammarens behandling av utskottsärenden. Med tanke främst på sådana undantagsfall, när det kan förutses att frågestunden en torsdag kommer att allvarligt inkräkta på utrymmet för behandling av utskottsärenden, anser arbetsgruppen att det bör finnas en möjlighet för talmannen att kunna förlägga frågedebatter också till andra dagar än torsdagar. Om en frågestund i ett sådant läge inte bör få pågå mer än t.ex. två timmar bör talmannen alltså kunna bestämma att ett så stort antal frågor som kan beräknas svara mot en debattid om cirka två timmar får svar på torsdagen och att övriga frågor får bli besvarade antingen på fredagen i samma vecka eller påföljande måndag. Det måste enligt arbetsgruppen få ankomma på talmannen att bestämma vilka av frågorna som skall få svar vid torsdagens frågestund och vilka frågor som skall flyttas till annan dag.

Utskottet får med anledning av arbetsgruppens förslag i nu berörda hänseenden anföra följande.

Utskottet instämmer i förslaget att inte göra någon förändring i ordningen med en stående frågestund varje vecka till vilken frågor skall kunna väckas senast två dagar före frågestunden. Det kan enligt utskottets mening inte bli aktuellt att för den nu ifrågavarande försöksperioden frångå torsdagarna som dagar för stående frågestunder. Utskottet anser alltså att de grundläggande elementen i det nya frågeinstitutet, dvs. att frågor som väcks senast på tisdagar kl. 13.00 skall besvaras på torsdagen i samma vecka, i princip bör behållas också i en fortsatt försöksverksamhet.

Det nu sagda bör emellertid inte hindra att det i vissa speciella undantagsfall finns en möjlighet att anordna frågedebatter på andra dagar än torsdagar. Enligt utskottet talar starka skäl för en samordning av fråge- och interpellationsdebatter i vissa fall på sätt arbetsgruppen föreslagit. Det är enligt utskottets mening även rimligt att en frågestund skall kunna hållas på annan dag vid de tillfällen då frågor inte kan besvaras på torsdagen på grund av helguppehåll i kammararbetet. Utskottet ställer sig följaktligen bakom även det förslaget. Som arbetsgruppen ansett är fredagen i samma vecka eller måndagen i påföljande vecka lämpliga alternativa dagar.

Långvariga frågestunder vissa torsdagar har skapat ett problem bl.a. vad gäller allmänhetens möjligheter att få information om vad som avhandlats vid frågestunden. När frågestunden drar ut på tiden mer än en och en halv–två timmar hinner referat från frågedebatterna inte ut till berörda

massmedier i rätt tid. En del värdefull information går förlorad på detta sätt. I detta hänseende är det självfallet också av största betydelse vid vilken tidpunkt på dagen som frågestunden påbörjas. Härvidlag har arbetsgruppen funnit att det för närvarande saknas förutsättningar att tidigarelägga frågestunderna med mer än en halvtimme. Skälen för detta skall redovisas i det följande när informationsstunderna på torsdagar behandlas. Detta innebär en förbättring men kan inte undanröja det nyss nämnda informationsproblemet. Att försöka lösa detta problem med en fast tidsgräns för hur länge frågestunderna skall få pågå förefaller inte som en framkomlig väg. Erfarenheterna hittills har visat att det inte är ovanligt att frågestunderna tar en längre tid än två timmar. Om två timmar skulle sättas som tidsgräns skulle extra frågestunder bli mera regel än undantag.

Utskottet anser med hänsyn till det nu anförda att det inte för närvarande är möjligt att gå längre än vad arbetsgruppen föreslagit när det gäller att undvika utdragna frågestunder. Frågor bör således enligt utskottets mening kunna flyttas till annan dag endast i fall det kan förutses att frågestunden en torsdag kommer att allvarligt inkräkta på utrymmet för behandlingen av utskottsärenden.

Ett förhållande som kritiseras är att den nedkortade debattiden i frågedebatterna inte ger ett tillräckligt utrymme för att utveckla en ordentlig argumentation. Av betydelse härvidlag är att det högsta antalet tillåtna anföranden har utnyttjats i endast omkring en fjärdedel av frågedebatterna under försöksperioden. En ännu större andel av frågedebatterna har avslutats utan annat än statsrådets svar på frågan och frågeställarens replik på detta. I ett stort antal fall har det sålunda över huvud taget inte förekommit någon debatt i egentlig mening. Någon förändring härvidlag har inte inträffat under innevarande höst. Under frågestunderna i oktober och november avslutades 37 % av alla frågedebatter mellan ett statsråd och en frågeställare på detta sätt. Det bör emellertid samtidigt hållas i minnet att en del frågor naturligtvis gäller sådana ämnen att statsrådets svar är tillräckligt och debatt inte nödvändig.

Arbetsgruppen har övervägt flera alternativ till debattregler. Ett förslag som väckts inom arbetsgruppen går ut på att i första hand pröva åtgärder som bör kunna leda till att det redan tillgängliga utrymmet för debatt utnyttjas i större utsträckning än vad som varit fallet hittills under försöksperioden. Det har härvid framhållits att det kan vara av betydelse att statsrådets utrymme för debatt är mindre än frågeställarens om man bortser från redovisningen av det i förväg iordningställda svaret, som tillsammans med den ställda frågan närmast kan ses enbart som en utgångspunkt för den efterföljande debatten. En förändring skulle därför i första hand syfta till att säkerställa att statsrådet och frågeställaren kan föra den egentliga debatten på samma villkor. Detta skulle uppnås genom att statsrådet inledningsvis får redovisa sitt svar och att statsrådet och frågeställaren därefter får hålla tre anföranden vardera, varav det första från varje talare får räcka längst två minuter och de övriga längst en minut. Detta förslag rymmer även en möjlighet att senare pröva en ordning med en utökning av antalet enminutersanföranden.

Ett annat inom arbetsgruppen väckt förslag innebär att det ovan redovi-

sade alternativet till debattregler införs redan i nuläget utan några begränsningar i antalet repliker om en minut. En sådan förändring, har det framhållits, behöver inte i och för sig medföra att frågedebatterna kommer att ta oacceptabelt lång tid i anspråk. Frågedebatterna enligt det tidigare systemet, då någon begränsning i antalet anföranden inte gällde, varade genomsnittligt sett i sju–åtta minuter. Detta överstiger inte maximalt tillåtna taletid för en debatt mellan statsrådet och en frågeställare enligt de regler som hittills gällt under försöksperioden.

Som ytterligare alternativ har i arbetsgruppen diskuterats att behålla debattsystemet enligt hittills under försöksperioden gällande regler, men med en påbyggnad med ett obegränsat antal anföranden om en minut. Det har inom arbetsgruppen även föreslagits att det kunde prövas en ordning med en utökning av tiderna för de första anförandena. Man skulle då antingen helt återgå till det gamla debattsystemet enligt vilket det första anförandet från varje talare får räcka längst tre minuter, det andra två minuter och övriga i en minut eller också pröva detta system med begränsning i antalet enminutersanföranden.

Vid valet av dessa alternativ har utskottet tagit fasta på att tidigare erfarenheter visar att ett debattsystem med ett obegränsat antal repliker i praktiken inte behöver leda till längre debatter än vad som varit möjligt också inom det nu nedkortade debattsystemet. Det förefaller därför inte nödvändigt att bibehålla de strikta regler beträffande antalet repliker som gällt hittills under försöksperioden.

Utskottet förordar att det prövas en ordning enligt vilken det svarande statsrådet redovisar sitt svar på den väckta frågan och att statsrådet och frågeställaren därefter får hålla var sitt anförande om två minuter och att varje därpå följande anförande får räcka längst en minut. Antalet enminutersrepliker skall inte vara begränsat.

Någon begränsning torde inte erfordras när det gäller den tid det får ta för statsrådet att inledningsvis redogöra för svaret. Normalt tar detta omkring en minut.

Utskottets nu gjorda ställningstagande hindrar inte att det i ett senare skede kan prövas något av de andra alternativen till debattregler som diskuterats i arbetsgruppen. Detta kan prövas i samband med utvärderingen av de nu föreslagna debattreglerna.

Utskottets förslag förutsätter den ändring i tilläggsbestämmelse 6.2.3 riksdagsordningen (RO) som framgår av *bilaga*.

Ändringen i första stycket innebär att försöksperioden förlängs från den 1 januari 1987 och under återstoden av 1986/87 års riksmöte.

Bestämmelserna i andra stycket om att frågor som väckts senast en tisdag kl. 13.00 besvaras vid en frågestund torsdagen i samma vecka kan lämnas oförändrade. Däremot bör bestämmelserna om när frågor förfaller utgå ur andra stycket. Utskottet återkommer strax till detta i det följande.

Med anledning av vad utskottet ovan förordat beträffande möjligheten i speciella undantagsfall att kunna förlägga frågedebatter på andra dagar än torsdagar bör i tilläggsbestämmelse 6.2.3 tas in ett nytt tredje stycke enligt vilket talmannen, om riksdagens arbetsförhållanden kräver det, får besluta att frågesvar skall lämnas på annan dag än torsdag och även att en fråga

får besvaras i anslutning till att en interpellation besvaras.

Eftersom frågor i fortsättningen kan komma att besvaras på annan dag än torsdag bör även finnas en bestämmelse om att meddelande om när en fråga skall besvaras skall anslås senast kl. 14.00 dagen före sammanträdet och tas upp på föredragningslistan. Denna bestämmelse bör tas in i ett fjärde stycke i paragrafen.

I femte stycket har tagits in de nya debattregler som utskottet förordar. Här har även föreskrivits att de debattregler som gäller vid besvarande av interpellation också skall tillämpas på frågor i de fall svar på frågor och interpellationer lämnas i en och samma debatt.

Den tidigare nämnda regeln om när frågor förfaller bör flyttas ned till ett sjätte stycke i paragrafen. Bestämmelsen får i huvudsak samma innebörd som i dag, men har anpassats till att frågesvar kan komma att lämnas på andra dagar än torsdagar.

Den nuvarande bestämmelsen i sista stycket kvarstår som ett sista stycke även i tilläggsbestämmelsens nu föreslagna utformning.

Möjligheten för regeringen att, som en inledning till frågestunderna, lämna information om regeringsbeslut vid särskilda *informationsstunder på torsdagar* har använts endast vid ett fåtal tillfällen. Informationsstunderna har med något undantag inte tilldragit sig något större intresse från varc sig riksdagens ledamöter eller massmedierna.

Det är enligt arbetsgruppen och utskottet angeläget att regeringen mer regelbundet utnyttjar möjligheten att informera om regeringsbeslut. Valet av ämnen för informationen bör också kunna breddas. Detta skall inte behöva vara begränsat enbart till regeringsbeslut som fattats samma dag. Det skulle kunna omfatta även politiskt intressanta frågor som är föremål för beredning eller för diskussioner i regeringen. Även om en fråga i ett senare skede kommer att föreläggas riksdagen bör detta inte få hindra att regeringen lämnar viss information, t. ex. inför en lagrådsremiss eller rörande förberedelsearbetet i ett propositionsärende.

Arbetsgruppen har ansett nödvändigt att det i riksdagen kan finnas en beredskap hos partierna för att i anslutning till den lämnade informationen inhämta ytterligare sakupplysningar från statsrådet. Utskottet delar denna uppfattning. Partikanslierna måste alltid få en förhandsdelning eller på annat sätt få del av den information som kommer att lämnas. Det är också mycket viktigt att informationen inte offentliggörs på något annat sätt före informationsstunden.

Som nämnts tidigare bör informations- och frågestundens början på torsdagar tidigareläggas. När det gäller informationsstunden talar intresset för att informationen inte blir offentliggjord förrän i kammaren för att informationsstunden bör förläggas i så nära anslutning till regeringssammanträdet som möjligt. Folkstyrelsekommittén ansåg att lämplig tidpunkt att börja informations- och frågestunden skulle vara kl. 14.00. En ytterligare tidigareläggning skulle dock enligt arbetsgruppen vara fördelaktig eftersom informations- och frågestunden då kunde läggas in före arbetsplenum, när sådant förekommer på torsdagar. Frågestunden skulle då inte behöva föranleda något avbrott i ett pågående arbetsplenum. Det finns alltså starka skäl för en tidigareläggning av informations- och frågestunden med

minst en timme. Enligt vad som framkommit under arbetsgruppens beredning skulle emellertid en tidigareläggning med mer än en halvtimme få en menlig inverkan för den beredning inom regeringen som äger rum efter torsdagens regeringssammanträde. Det finns således för närvarande inte förutsättningar för en tidigareläggning av informations- och frågestunden med mer än en halvtimme. Med anledning härav har utskottet förordat att tidpunkten för informations- och frågestunden flyttas från kl. 15.00 till kl. 14.30. Som framgått tidigare innebär detta att frågestunderna, när informationsstund inte anordnas, i fortsättningen får börja en halvtimme tidigare än för närvarande.

När det gäller *interpellationsdebatterna* har debattreglerna, vilket varit avsett, medfört en ökad koncentration omkring de centrala frågeställningarna. Antalet interpellationer har emellertid ökat påtagligt i förhållande till de närmast föregående riksmötena. Från en nivå på omkring 150 interpellationer har antalet under 1985/86 års riksmöte ökat till 216.

Tekniskt sett har de nya reglerna fungerat ganska bra. Enligt vad arbetsgruppen erfarit har det dock förekommit fall där det varit önskvärt med ytterligare debattutrymme. Utskottet lägger inte nu fram några förslag om förändringar i debattsystemet. Det finns emellertid anledning att vara uppmärksam på om det i den fortsatta försöksverksamheten kommer fram något ytterligare som kan motivera en justering i debattreglerna.

Utskottets ställningstagande innebär att det inte bör göras någon annan saklig ändring i tilläggsbestämmelsen RO 6.1.3 än att bestämmelsens giltighetstid förlängs till att omfatta även återstoden av det innevarande riksmötet. Det har emellertid påtalats att utformningen av paragrafens tredje stycke kan missförstås. Bestämmelsen kan nämligen uppfattas så, att interpellanten för att få rätt till största antalet tillåtna anföranden i förväg måste anmäla sig till interpellationsdebatten. För att det klart skall framgå att förhandsanmälan endast gäller andra ledamöter som vill delta i debatten förordar utskottet den justering i lagtexten som framgår av *bilaga*.

I detta sammanhang vill utskottet ta upp en fråga om utformningen av den s. k. fyraveckorsregeln i RO 6:1. Enligt den bestämmelsen skall ett statsråd, som inte svarar på en interpellation inom fyra veckor, muntligen meddela riksdagen varför svaret uteblir eller anstår. Ett syfte med fyraveckorsregeln är att förebygga att svar på interpellationen dröjer så lång tid att den väckta frågeställningen förlorar sin aktualitet. I den tidigare propositionen om försöksverksamheten (prop. 1984/85: 190) ifrågasattes det fortsatta behovet av denna regel. Konstitutionsutskottet uttalade då (KU 1984/85: 36) att det som anfördes i propositionen om fyraveckorsfristen skulle beaktas i samband med uppföljningen av försöksverksamheten.

Kammarkansliet har senare från statsrådskretsen mottagit vissa erinringar med anledning av bestämmelsen i RO 6:1. De framförda erinringarna gäller förhållandet att statsrådet måste iaktta denna regel även om anledning till att svar inte kan lämnas inom utsatt tid beror på att interpellanten är förhindrad att motta svaret innan fyraveckorsfristen gått till ända.

I samband med beslutet om försöksverksamhetens förlängning våren 1986 övervägde arbetsgruppen frågan om fyraveckorsfristen och den kritik mot utformningen av RO 6:1 som framkommit under hand. Arbetsgruppen

föreslog att regeln borde kunna ändras så, att ett statsråd skall kunna överlämna till ett annat statsråd att meddela varför en interpellation inte besvaras inom fristen. Konstitutionsutskottet uttalade därefter (KU 1985/86: 30) att frågan kunde behandlas senare i samband med att olika förändringar i försöksverksamheten skulle prövas.

Utskottet har vid förnyat övervägande av denna fråga stannat för att göra den begränsade förändring i RO 6:1 som arbetsgruppen tidigare föreslagit.

Ett förslag till ändring i RO 6: 1 i enlighet härmed och med viss redaktionell ändring framgår av *bilaga*. Eftersom lagförslaget i denna del gäller huvudbestämmelse i riksdagsordningen vill utskottet erinra om bestämmelserna i 8 kap. 16 § regeringsformen. Ändringen bör enligt utskottets mening ske genom *ett* beslut av riksdagen så att det tillsammans med övriga ändringar kan träda i kraft den 1 januari 1987.

Försöksverksamheten i övrigt enligt riksdagens tidigare beslut gäller bl. a. debatter i aktuella frågor och debattider samt förenklingar i utskottsarbetet och längre uppehåll mellan voteringar. Beträffande den sistnämnda frågan kan i sammanhanget nämnas att det enligt talmanskonferensens rekommendation den 19 november i år inom ramen för ett särskilt försök prövas vissa ändrade tider beträffande kammarens arbetsschema och tiderna för voteringar, m. m.

Utskottet har inte funnit skäl att föreslå några ändringar beträffande försöksverksamheten än de som utskottet redovisat ovan. Även i övriga delar bör försöket alltså få fortsätta under våren 1987.

## Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *ändring i riksdagsordningen*

a) att riksdagen antar det i *bilaga* framlagda förslaget till lag om ändring i 6 kap. 1 § riksdagsordningen,

b) att riksdagen antar det i *bilaga* framlagda förslaget till lag om ändring i tilläggsbestämmelserna 6.1.3 och 6.2.3 riksdagsordningen,

2. beträffande *försöksverksamheten i övrigt*

att riksdagen godkänner vad utskottet föreslagit.

Stockholm den 9 december 1986

På konstitutionsutskottets vägnar

*Olle Svensson*

Närvarande: Olle Svensson (s), Anders Björck (m), Wivi-Anne Cederqvist (s), Bertil Fiskesjö (c), Sture Thun (s), Hans Nyhage (m), Anita Modin (s), Sören Lekberg (s), Börje Stensson (fp), Gunnar Björck i Värmdö (m), Torgny Larsson (s), Bengt Kindbom (c), Nils Berndtson (vpk), Ulla Pettersson (s) och Margitta Edgren (fp).

## Särskilt yttrande

Nils Berndtson (vpk) anför:

Jag har i konstitutionsutskottets arbetsgrupp för riksdagsfrågor och i utskottet framhållit att det vore av värde att få pröva debattregler för fråge- och interpellationsdebatterna som ger ett något större utrymme för argumentering i de fall då detta är önskvärt. För frågedebatternas del skulle man egentligen enligt min mening kunna återgå till den ordning som gällde före försöksverksamheten, dvs. att det första anförandet från varje talare får räcka längst tre minuter, det andra två minuter och de övriga en minut. Ett sådant debattsystem skulle även i och för sig kunna prövas med en begränsning i antalet enminutersrepliker. Vad gäller interpellationsdebatterna skulle i första hand prövas åtminstone en utökning av tiden för det första anförandet från varje talare.

Genom att dessa frågor kan tas upp vid utvärderingen av den nu föreslagna försöksverksamheten har jag avstått från att reservera mig till förmån för ett sådant mera generöst debattsystem.

# Förslag till

## Lag om ändring i riksdagsordningen

Härigenom föreskrivs att 6 kap. 1 § samt tilläggsbestämmelserna 6.1.3 och 6.2.3 riksdagsordningen[1] skall ha följande lydelse.

| *Nuvarande lydelse* | *Föreslagen lydelse* |
|---|---|
| 6 kap. | |
| 1 § | |
| Interpellation skall ha bestämt innehåll och vara försedd med motivering. Interpellation bör väckas endast i angelägenhet av större allmänt intresse. Talmannen får besluta att interpellationen får framställas. Om talmannen finner att interpellationen inte bör få framställas, skall han hänskjuta frågan till riksdagen för avgörande. Riksdagens beslut fattas utan föregående överläggning. | |
| *Statsråd, som icke* besvarar interpellation inom fyra veckor från det att riksdagen medgav att interpellationen fick framställas, skall före utgången av denna tid muntligen meddela riksdagen varför svar uteblir eller anstår. Sådant meddelande får ej följas av överläggning. | *Om ett statsråd inte* besvarar *en* interpellation inom fyra veckor från det att *talmannen eller* riksdagen medgav att interpellationen fick framställas, skall *ett statsråd* före utgången av denna tid muntligen meddela riksdagen varför svar uteblir eller anstår. Sådant meddelande får ej följas av överläggning. |
| Interpellation förfaller om den ej har besvarats vid det riksmöte då den väcktes. | |
| *6.1.3* | |
| *Vid* 1986/87 års riksmöte skall *intill 1986 års utgång* följande tillämpas. | *Så länge* 1986/87 års riksmöte *pågår* skall följande tillämpas. |
| När ett statsråd besvarar en interpellation får svaret lämnas i ett anförande som räcker längst tio minuter. Statsrådet kan därutöver få ordet för ytterligare två anföranden i interpellationsdebatten om vardera längst sex minuter. | |
| Interpellanten *och andra ledamöter som senast dagen före det sammanträde då svaret skall lämnas har anmält att de önskar ordet vid överläggningen kan få ordet för högst tre anföranden,* varav det första får räcka längst sex minuter och övriga två längst tre minuter. | Interpellanten *kan få ordet för högst tre anföranden,* varav det första får räcka längst sex minuter och övriga två längst tre minuter. *Detsamma gäller för de ledamöter som senast dagen före det sammanträde då svaret skall lämnas har anmält att de önskar ordet vid överläggningen.* |
| Andra talare kan få ordet för högst två anföranden, varav det första får räcka längst sex minuter och det andra längst tre minuter. | |
| Kortare inlägg från statsråd som avses i 2 kap. 15 § får i en interpellationsdebatt ej överstiga tre minuter. På sådana inlägg får inte avges genmäle. | |

[1] Riksdagsordningen omtryckt 1985:1068.

| *Nuvarande lydelse* | *Föreslagen lydelse* |
|---|---|
| | *6.2.3* |
| *Vid* 1986/87 års riksmöte skall *intill 1986 års utgång* följande tillämpas i stället för tilläggsbestämmelse 6.2.2. | *Så länge* 1986/87 års riksmöte *pågår* skall följande tillämpas i stället för tilläggsbestämmelse 6.2.2. |
| Frågor besvaras vid en frågestund varje torsdag som riksdagen sammanträder. Vid denna frågestund besvaras frågor som har ingivits till kammarkansliet senast kl. 13 under tisdagen i samma vecka. *En fråga som inte besvaras vid denna frågestund förfaller om inte den ledamot, som ingivit frågan, senast kl. 13 tisdagen närmast före nästkommande frågestund meddelar kammarkansliet att frågan skall kvarstå till den frågestunden.* | Frågor besvaras vid en frågestund varje torsdag som riksdagen sammanträder. Vid denna frågestund besvaras frågor som har ingivits till kammarkansliet senast kl. 13 under tisdagen i samma vecka. |
| | *Om arbetsförhållandena i riksdagen kräver det får talmannen besluta att frågesvar skall lämnas på annan dag än torsdagen. Talmannen får även besluta att en fråga skall besvaras tillsammans med en interpellation.* |
| | *Meddelande om när en fråga skall besvaras skall anslås senast kl. 14 dagen före sammanträdet och tas upp på föredragningslistan.* |
| *När en fråga besvaras får det första anförandet från varje talare räcka längst två minuter. Anförandena därefter får räcka längst en minut. Varje talare får ordet högst tre gånger.* | *Efter det att statsrådet har lämnat ett frågesvar får det första anförandet från varje talare räcka längst två minuter och varje följande anförande längst en minut. När ett statsråd besvarar en fråga tillsammans med en interpellation tillämpas de regler om anföranden som gäller för interpellationer.* |
| | *En fråga som inte besvaras på dag som avses i andra eller tredje stycket förfaller, om inte den ledamot som ingivit frågan, senast kl. 13 följande tisdag meddelar kammarkansliet att frågan skall kvarstå till nästa frågestund.* |

Vid frågestund får talmannen utan hinder av tilläggsbestämmelse 2.15.4 anvisa plats i plenisalen från vilken talare skall yttra sig.

---

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1986